

Satır Arası/Satır Altı Yöntemle Kur'ân-ı Kerîm Meali Yazımı ve Basımı Caiz Midir?

22 Nisan 2025

Satır arası Kur'ân tercümesi, her bir Arapça kelimeyi, altına veya üstüne farklı ya da aynı renklerle başka dilde yazılmış bir kelimeyle karşılama (kelimesi kelimesine) şeklinde oluşturulmuş meal yazım türüdür. Bu meal yazımında her bir kelimenin anlamı, kelimenin hemen altına/üstüne verildiğinden, türü gereği hedef dilin söz dizim (sentaks) kurallarına uygun cümle yapısı ortaya çıkmamaktadır. Satır arası meal yazımı ilk defa X. Yüzyılda Sâmanoğulları döneminde gerçekleşmiştir. Bundan yaklaşık bir asır sonra yazılan Türkçe tercüme de bu tarzda yapılmıştır. Beylikler döneminden itibaren satır arası meal yazımı artarak devam etmiştir.

Bu tür meal yazımının caiz olup olmama durumu, Mushaf'ın içerisine Mushaf'tan olmayan bir şeyin yazılıp yazılamayacağını cevâz çerçevesinde ele alınmıştır. Nitekim Hz. Peygamber'in (s.a.s.) vefatından sonra Kur'ân-ı Kerîm'e nokta ve hareke konulması hakkında âlimler tarafından farklı görüşler ortaya konulmuştur.

Bu bağlamda İmam Mâlik'e dayandırılan bir görüşte onun, eğitim amacıyla Mushaf'a hareke ve nokta gibi bazı işaretlerin konulmasına cevaz verdiği nakledilmiştir. (Dânî, el-Beyân, 129-130) İmam Gazzâlî de Mushaf'ta nokta ya da yazıların üzerine işaret koymayı veya bazı işaretler ilave etmeyi, Mushaf'ı güzelleştireceği, daha açık hale getireceği, okuyucuları hata ve yanlışlardan koruyabileceği gibi gerekçelerle caiz görmüştür. (Gazzâlî, İhyâ, 1/276) Arapçaya tam anlamıyla vâkıf olamayan Müslümanların, Kur'ân-ı Kerîm'i doğru ve rahat okuyabilmeleri için Mushaf'ta harfleri noktalama ve harekeleme işlemi yapılmıştır. Bu noktalama ve harekelemelerin, Mushaf'a ilave olmadığı kanaati hâkim olmuş ve Mushaflar bu şekilde basılmıştır.

Satır arası meal yazımında Arapça metnin altına veya üstüne çevirisinin konulması da Arapça metnin orijinaline bir hâlel getirmediği gibi Mushaf'a yapılan bir ilave de sayılmayacaktır. Tarihi gelişim sürecinde satır arası meallerdeki temel amaç, Kur'ân Arapçasını öğrenmek ve öğretmek ya da kelime ve terkiplerin manasının anlaşılmasını sağlamak olmuştur. Bu sebeple söz konusu mealler, âyetleri mana bütünlüğü içerisinde değil de kelime kelime tercüme ettiğinden Türkçe söz dizimine uygun cümleler kurulamamakta dolayısıyla bu tarz meallerde Türkçenin ifade gücü tam olarak yansıtılamamaktadır. Bu da âyetin anlamının bütüncül olarak kavranması açısından bir anlama sorunu oluşturabilmektedir.

Kur'ân'ı anlama noktasında bu tür meallerden istifade etmek isteyen bir okuyucunun, toplu manayı anlayacak şekilde bir kaynaktan da istifade etmesi uygun olur. Sonuç olarak yetkin kişiler tarafından yapılan satır arası mealin basımında ve Kur'ân Arapçasına vukûfiyet kazanmak

için bu tür mealden istifade edilmesinde bir sakınca yoktur. Bununla birlikte bu tarz meal çalışmalarında, sadece kelime meali vermekle yetinilmeyip sayfa kenarında ya da satır altında Türkçe söz dizimine uygun cümlelerle toplu mealin verilmesi daha faydalı olacaktır.

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı, Din İşleri Yüksek Kurulu Fetvaları (12. Baskı, 2025), s. 551